

визначення територіальної підсудності в районі проведення АТО за правилами, що діяли до 15 грудня 2017 року.

Таким чином, до видання Верховним Судом нових розпоряджень про визначення територіальної підсудності справ застосовуються положення зазначених вище розпоряджень ВССУ.

Однак, також можливо передбачити, що в такому разі в якості загальної норми особі треба надати можливість безпосередньо звернутися з позовом (заявою) до того функціонуючого суду, який є найбільш територіально наближений до суду, діяльність якого внаслідок військових дій поки відновитися не може.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні. *Указ Президента України* від 24.02.2022 № 64/2022. Голос України від 24.02.2022 № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

2. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. *Указ Президента України* від 14.03.2022 р. № 133/2022. Голос України від 18.03.2022 № 59. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2022#Text>.

3. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. *Указ Президента України* від 18.04.2022 р. № 259/2022. Голос України від 22.04.2022 № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259/2022#Text>.

4. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. *Указ Президента України* від 17.05.2022 р. № 341/2022. Голос України від 23.05.2022 № 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2022#Text>.

5. Про правовий режим воєнного стану. *Закон України* від 12.05.2015 № 389-VIII. Голос України від 10.06.2015 № 101. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

6. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. *Закон України* від 15.04.2014 № 1207-VII. Голос України від 26.04.2014 № 83. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.

УДК 347.965.42

Богдан КИРДАН,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Альтернативне вирішення спору (Alternative Disput Resolution – ADR (далі – АВС)), як система виникла у минулому столітті у Сполучених Штатах Америки, основними завданнями якої стали: розвантаження суддів, зменшення судових витрат, зменшення тривалості розгляду справи. Запровадження такої системи в США показало позитивну динаміку, яка призвела до запровадження альтернативних способів вирішення спорів у більшості країн світу. Україна також не стоїть на місці: альтернативні шляхи вирішення спорів в нашій державі вже використовуються давно, проте законодавче закріплення отримують з

часом. Достатньо поширеною є думка, що альтернативні способи вирішення спорів є другим найкращим засобом отримання справедливості після державного судочинства, тільки якщо останнє є ефективним, чесним, незалежним та доступним. При цьому альтернативні способи вирішення спорів набувають першочергового значення в умовах, коли державна судова система є неефективною, корумпованою, упередженою чи недоступною [9, с. 82].

На сьогодні в науці не існує однозначного визначення поняття «альтернативне вирішення спору», а також відсутній єдиний погляд на системи способів вирішення спорів.

Так, Вознюк Н. зазначає, що АВС – це засоби несудового впливу на спір, що виникає у процесі реалізації своїх прав, метою яких є усунення розбіжностей між сторонами або мінімізація негативних наслідків для учасників за мінімальних часових та фінансових витрат [2, с. 80]. Слід частково не погодитися з наведеним визначенням, оскільки у ньому порушується принцип самостійності прийняття рішення сторонами.

Коннов А. під АВС розуміє систему взаємоузгоджених дій сторін та інших осіб з розгляду конфлікту, спрямованих на його позасудове врегулювання або вирішення, як примирних так і інших процедур, що здійснюються на підставі добровільного волевиявлення сторін [8, с. 125]. Ми погоджуємось з думкою Галупової Л., що така дефініція точно розкриває мету АВС як способів, спрямованих на врегулювання конфлікту (медіація, фасилітація, мирова угода) та на вирішення спору (третейський суд). Це визначення охоплює весь комплекс процедур, які називаються альтернативними [3, с. 76].

Бондаренко-Зелінська Н. АВС розглядає як сукупність прийомів і методів позасудового врегулювання спорів, у результаті застосування яких сторони, що знаходяться в стані протиставлення, укладають взаємоприйнятну угоду. При цьому за допомогою АВС сторонам вдається фільтрувати спори, які вимагають повного та всебічного розгляду судом, та спорів, які можуть бути вирішені без участі суду. Звернення до способів АВС допомагає зберегти добрі ділові відносини сторін конфлікту, натомість змагальність судового процесу може призвести сторони до руйнації їх взаємовідносин [1, с.162].

Єременко Є. як АВС визначає сукупність процедур (способів, форм тощо), до яких сторони можуть вдатися з метою вирішення спору або врегулювання правового конфлікту. Подібне розуміння АВС дозволяє розглядати їх як форми захисту цивільних прав, що, у свою чергу, розширює вже сформовану в теорії цивільного права класифікацію форм захисту [5, с. 127].

Отже, можемо зробити висновок, що під АВС слід розуміти сукупність прийомів та способів процедури врегулювання спору (конфлікту), які використовуються за взаємним волевиявленням сторін, у результаті чого укладається взаємоприйнятний договір

Враховуючи сучасні умови розвитку суспільства в демократичній, правовій державі запровадження альтернативних способів вирішення спорів (конфліктів) є позитивним напрямком реформування

національного законодавства. Використання АВС в Україні здійснюється з урахуванням зарубіжного досвіду, який як свідчить практика, доводить їх ефективність застосування на противагу судовим процедурам. Застосування АВС дозволяє не тільки шляхом позасудової процедури вирішити спір, але і врегулювати конфлікт між сторонами, що в свою чергу задовольнить їхні сподівання та інтереси.

Список використаних джерел

1. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України. *Приватне право і підприємництво*. 2009. Вип. 8. С. 162–165.
2. Вознюк Н. Альтернативні способи вирішення господарсько-правових спорів. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 80–83.
3. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 224 арк.
4. Голубева Н. Ю. Онлайн вирішення спорів (ODR): переваги та недоліки. *Альтернативні способи вирішення спорів: матеріали круглого столу*. (29 березня 2021 року). Одеса: Фенікс, 2021. С. 5–9.
5. Єременко Є. В. Щодо питання альтернативних способів вирішення цивільно-правових спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. Вип. 2. С. 126–129. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-2/32>.
6. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 р. № 1875-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
7. Коментар Олексія Маловацького щодо навантаження на суддів. URL: <https://pravo.ua/suddia-povynen-rozhlidaty-183-215-sprav-na-rik-omalovatskyi/>.
8. Коннов А. Ю. Понятие, классификация и основные виды альтернативных способов разрешения споров. *Журнал права*. 2004. № 12. С. 120–131.
9. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні: дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.01 (081 – Право). Київ : 2019. 484 арк.

УДК 347.965.42(477)

Андрій КЛИЧКОВ,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, доктор філософії

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ

Закріплення на законодавчому рівні інститут медіації в Україні відбулось наприкінці 2021 року, зокрема шляхом прийняття Закону України «Про медіацію» (далі – Закон). Інститут не є новим та існує в Україні з моменту незалежності, проте менталітет населення ще не повністю усвідомлює можливості цього інституту, у зв'язку з цим вважаємо за доцільне здійснювати дослідження медіації.